

**ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΣΥΣΣΥΤΙΑ

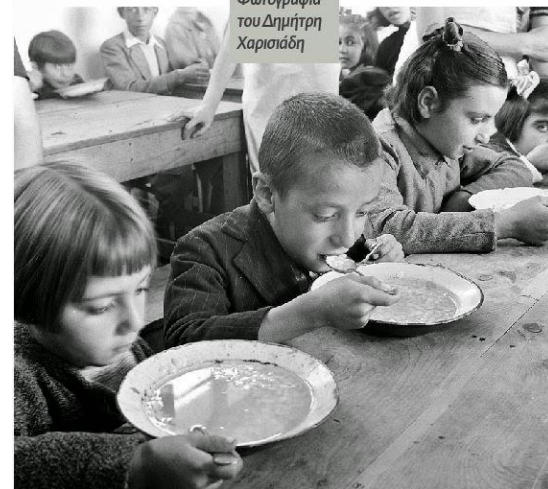
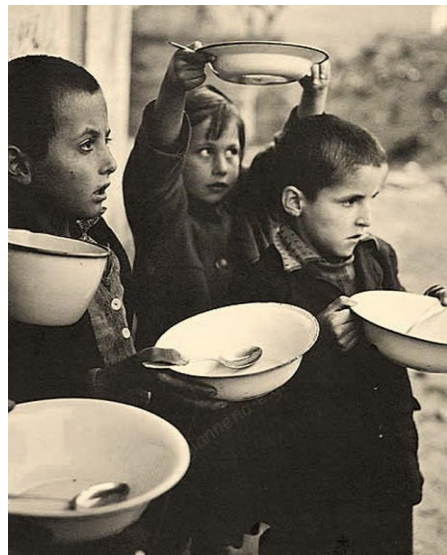
Τα μαθητικά συσσίτια

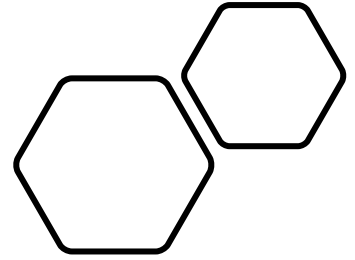
Τα συσσίτια στα σχολεία ξεκίνησαν συστηματικά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

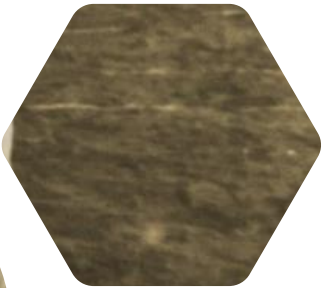
Χάρη στη βοήθεια του ελληνικού κράτους, των Διεθνών οργανισμών, και του σχεδίου Μάρσαλ τα συσσίτια ήταν δωρεάν.

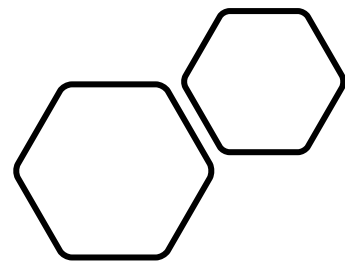
Είτε οι ίδιοι οι μαθητές, είτε έμμισθες μαγείρισσες αναλάμβαναν την προετοιμασία του φαγητού στον χώρο του σχολείου.

Σε κάθε μαθητή αντιστοιχούσε αυστηρά συγκεκριμένη ποσότητα φαγητού.

Βλέπω τα οπτικά ντοκουμέντα και διαβάζω τις γραπτές πηγές. Τι πληροφορίες μας δίνουν; και συζητώ για τις συμβάσεις και του περιορισμούς που προκύπτουν στην εικαστική αποτύπωση ενός θέματος

Λιλίκα Νάκου, Η κόλαση των παιδιών, Εστία, Αθήνα 1999

«Κοίταξα τα παιδιά... Πώς να τους χαλάσει κανένας το χατίρι; Μοιάζανε ολόιδια με μικρούς ζωντανούς σκελετούς: το πετσί στο κορμάκι τους ήταν τόσο τραβηγμένο, που έλεγες πως θα σκιστεί μόλις κουνηθούνε. Έλεγες πως τα κόκαλα θα βγούνε μέσα από το ξεραμένο δέρμα τους! Τους μετρούσες τα πλευρά. Και, άμα, γελούσανε, τότε ήταν που σου ερχόνταν να κλαις, σαν τα κοιτάζες. Τραβιόντανε το πετσί τους εδώ στα μάγουλα, έτσι που σκεφτόσουνα πως θα πονούσανε δίχως άλλο, καθώς γελούσανε.

Αδύνατο να μην πονάνε. Και τα μάτια τους, φλογισμένα από την πείνα, ήταν καρφιά –σαν σε κοιτάζανε– που μπαίνανε στην καρδιά. [...] Μα ήταν και πολλά, που, ακίνητα, ωχρά, με μάτια κλειστά, μένανε ώρες έτσι, σαν πεθαμένα.

Γι' αυτό και κανένας δεν καταλάβαινε πότε πεθαίνανε.»

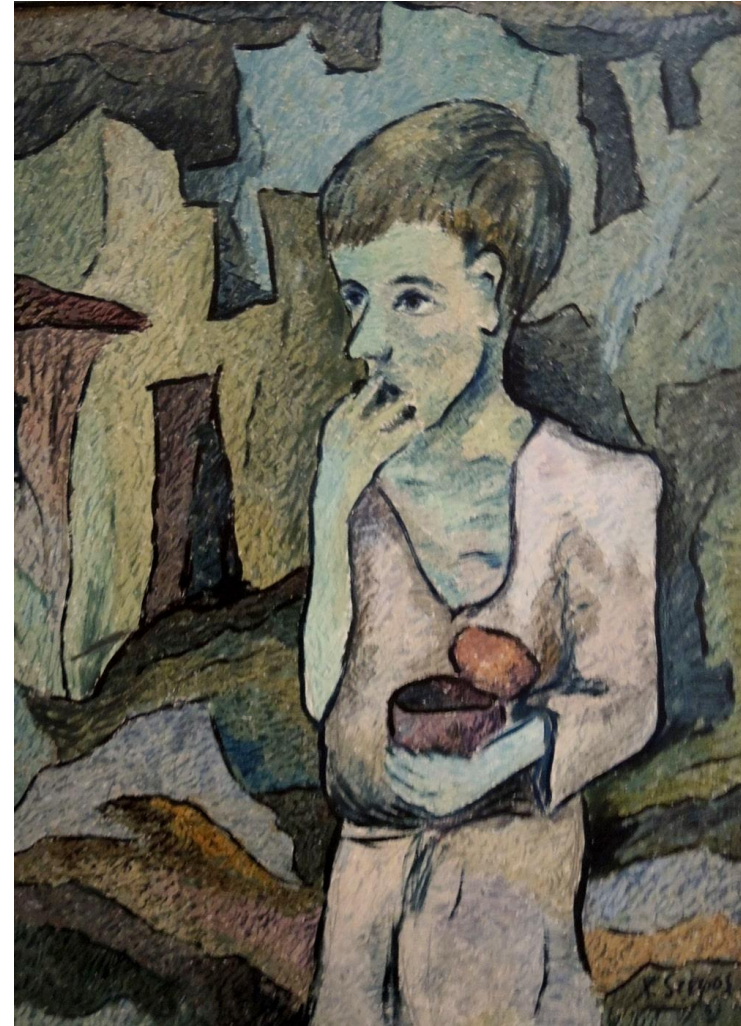

Συγκρίνω τις πηγές γραπτές και οπτικές.
Ποιοι ήταν οι λόγοι που δημιούργησαν την πείνα;

Μπορείτε να αναζητήσετε πληροφορίες [ΕΔΩ](#)
(Πηγή: Η Αθήνα ελεύθερη 12 Οκτωβρίου 1944)
Βιβλίο Ιστορίας ΣΤ΄ τάξης [ΕΔΩ](#)

«Να! Από τότες που πουλήσαμε τον γάιδαρό μας, τον Ψαρή, σ' ένα χασάπη, ο Μηνάς μου έχασε το κέφι του και το χρώμα του. [...] Μα η ανάγκη είναι που μας έσπρωξε να τον πουλήσουμε. Τι να κάναμε; Πού να βρίσκαμε λεφτά ν' αγοράσουμε στη μαύρη αγορά λίγο ψωμί; Τα παιδιά και όλοι μας πεινούσαμε! Τη νύχτα βογγούσαν τα παιδιά από την πείνα και δεν μπορούσαν να ησυχάσουν! Πουλήσαμε ό,τι είχαμε μέσα στο σπίτι. Ακόμα και τα ξύλινα παραθυρόφυλλα του σπιτιού μας, που χτίσαμε με τόσο κόπο! Ύστερα ο χασάπης του συνοικισμού κάθε μέρα έστελνε τον άνθρωπό του κ' έλεγε στον άντρα μου να του πουλήσει τον Ψαρή. Του έταξε χρυσάφι! Γιατί, όπως και του λόγου ξέρεις, οι χασάπηδες τώρα θησαυρίζουν. Πουλάνε τους σκύλους που σφάζουν για αρνάκι γάλακτος και τους γαϊδάρους για κρέας βοδινό!»

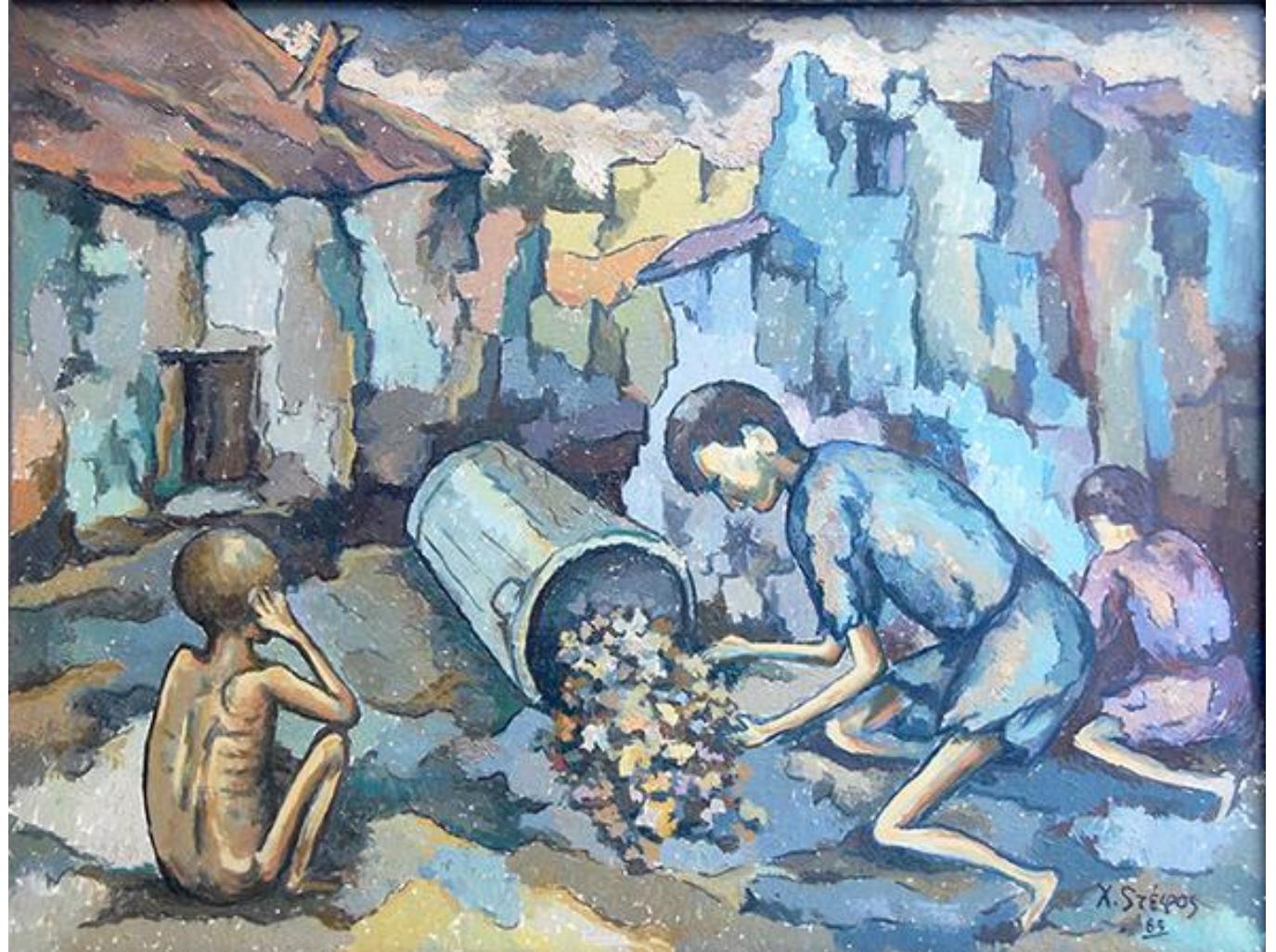
Λιλίκα Νάκου, Η κόλαση των παιδιών, Εστία, Αθήνα 1999

Βλέπω τα οπτικά ντοκουμέντα και διαβάζω τις γραπτές πηγές. Τι πληροφορίες μας δίνουν; Συζητώ για τις συμβάσεις και του περιορισμούς που προκύπτουν στην εικαστική αποτύπωση ενός θέματος

«Α, αυτή η Ομόνοια... Είναι η πλατεία που ο Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος ξέβραζε κείνον τον χειμώνα, από τον Πειραιά και τους συνοικισμούς του, έναν κόσμο κολάσεως. Έναν κόσμο ανθρώπων πειναλέων, σκελετωμένων, με μάτια έξαλλα, που, μόλις φτάνανε στην Αθήνα, τρέχανε αμέσως στους ντενεκέδες των σκουπιδιών για να φάνε. Σα να μην είχε σκουπίδια ο Πειραιάς για να ψάξουν εκεί να φάνε. Κι αλήθεια, διηγόταν οι ίδιοι πως στον Πειραιά, γύρω από ένα ντενεκέ σκουπίδια, γίνονταν αληθινές μάχες, ανάμεσα σε σκύλους, ανθρώπους και παιδιά.»

Λιλίκα Νάκου, Η κόλαση των παιδιών, Εστία, Αθήνα 1999, σ. 26.

- Μαθητικά συσσίτια στο Δημοτικό Σχολείο Ελάτειας

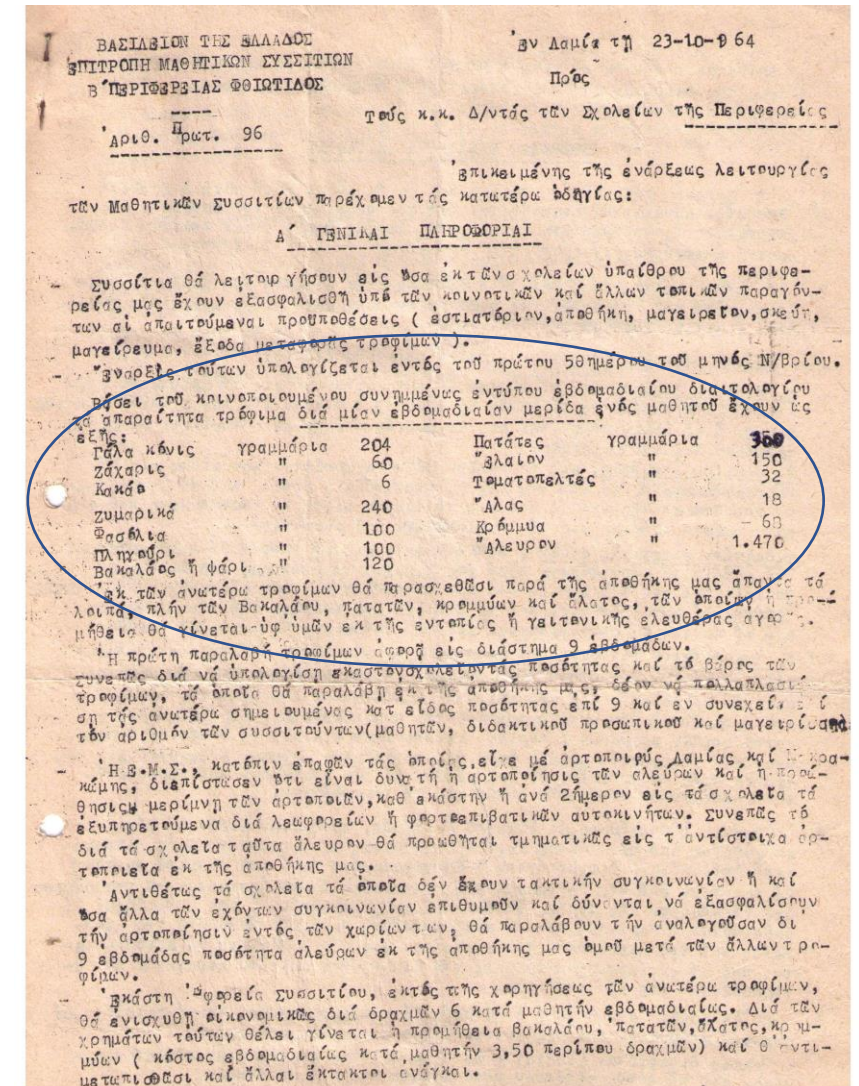
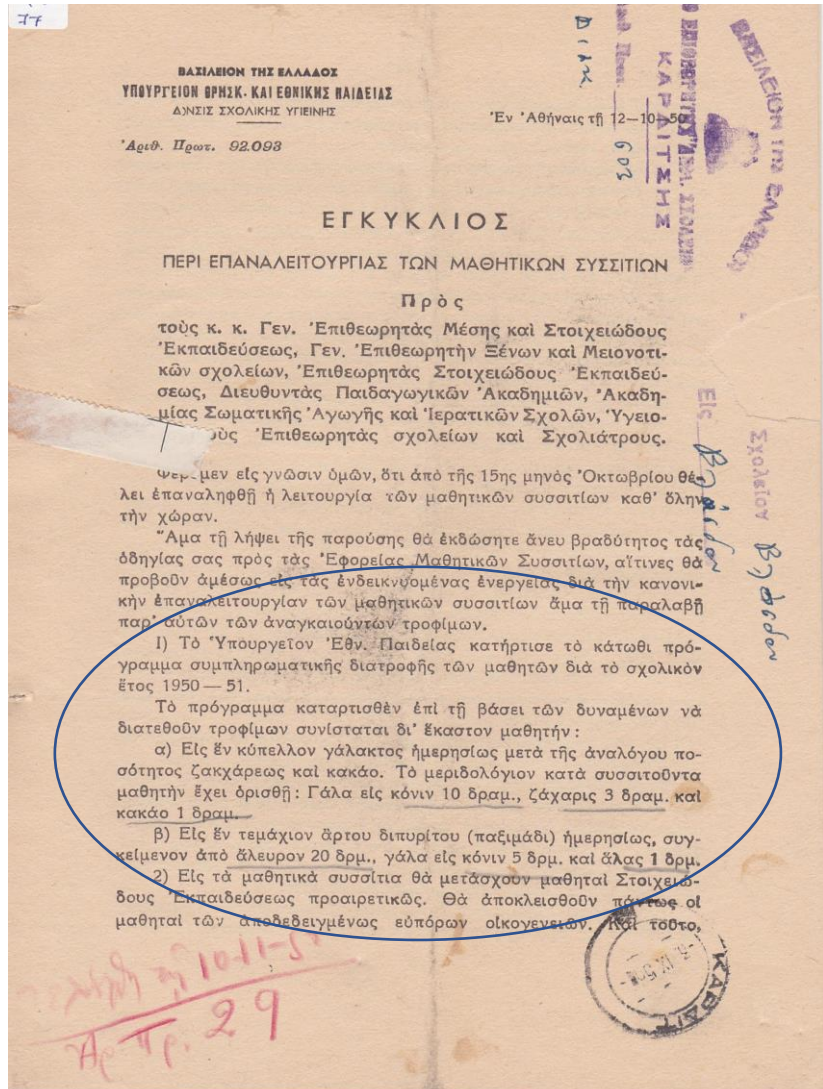

Τι περιείχαν τα συσσίτια; Συγκρίνετε τις δύο πηγές και κάντε μια λίστα με τα βασικά τρόφιμα.

Εγκύκλιος περί επαναλειτουργίας των μαθητικών συσσιτίων, 1950, Αρχεία ΕΚΕΔΙΣΥ

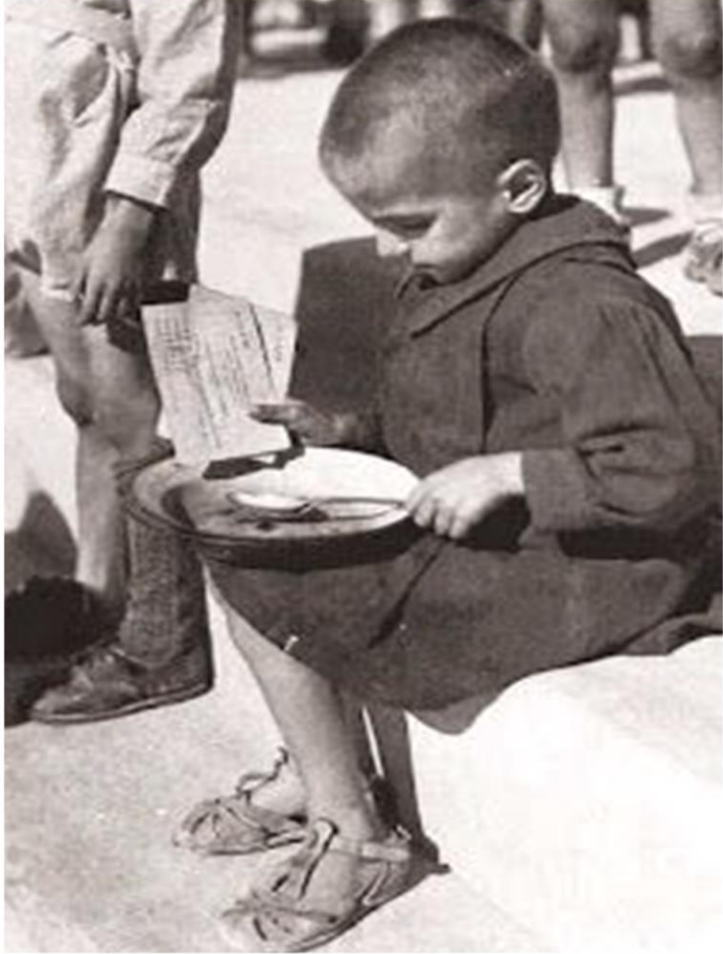
Έγγραφο για την επικείμενη έναρξη των μαθητικών συσσιτίων, Νομός Φθιώτιδας, 1964

- Βούλα Παπαϊωάννου: Η φωτογράφος που κατέγραψε τη φρίκη της κατοχής | Διακόνημα-Συσσίτιο σε ίδρυμα για παιδιά. Αθήνα 1942-43

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΠΟΥΚΗΣ 66 410
ΙΑΤΡΟΣ - ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
ΑΧΑΡΝΑΙ
Εν Αχαρνάις τῆ 26/10/ 1945

Βεβαίωση.
ὁ ἴατρος Μασούκας κηδεύει
αὐτὸν. βεβαίω ὅτι ὁ κη-
δεύων Τεργιόν Κατουύρα ν.
μίας 7 μηνῶν, ἀπόλοιτος ἀχαρ-
νιστικῆς ἀνω-θίωσης χρο-
νίου ὡρα 7.7.7. Πάχυν-
σι ἰατροφίλιας

Μασούκας

Βεβαίωση του ιατρού Μπούκη για τον θάνατο βρέφους λόγω ασιτίας, 1945. Αρχείο ΕΚΕΔΙΣΥ

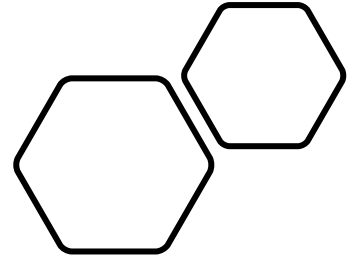
Ποιες ιστορικές πληροφορίες αντλούμε από τις δύο αυτές πηγές;

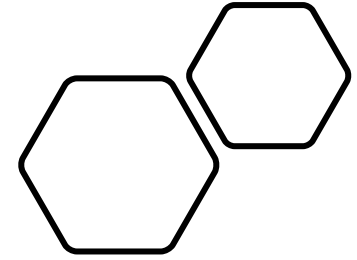

Φωτογραφία
του Δημήτρη
Χαρισιάδη

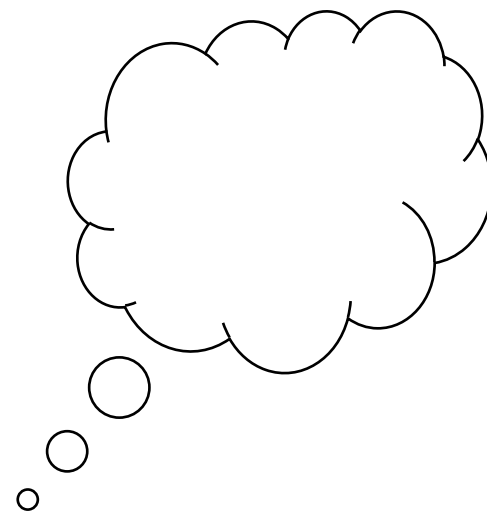
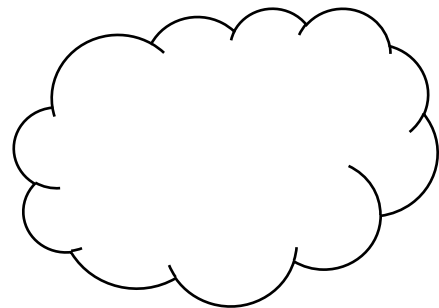
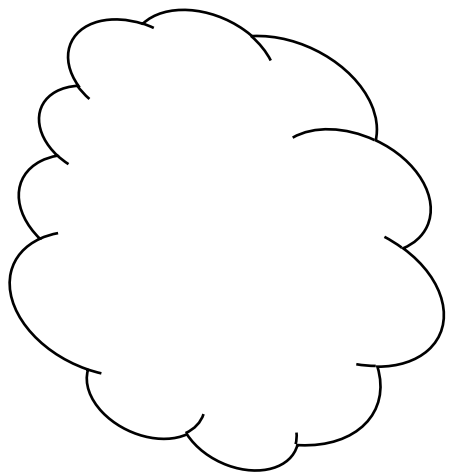
Παρατηρήστε την ετικέτα στο κουτί!

Ψάξτε να βρείτε στοιχεία για το τι ήταν η UNRA.

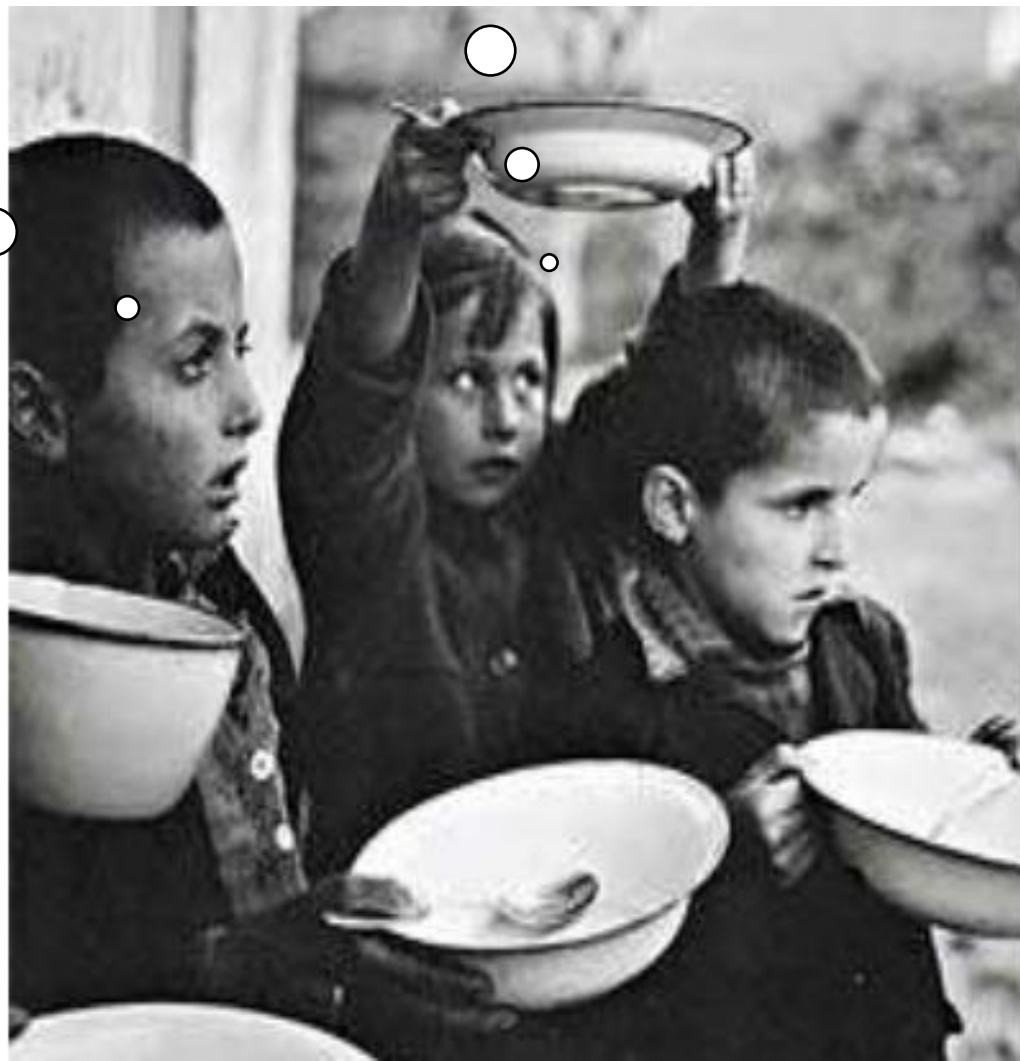
Ρωτήστε ανθρώπους που έζησαν τα γεγονότα.

Πάρτε συνεντεύξεις!

Τι σκέφτονται;
Ονειρεύονται;
Γράψε τις σκέψεις τους

Μόλις το νερό έβραζε, ο Δάσκαλος έριχνε στο καζάνι τη σκόνη του γάλατος, τη ζάχαρη και το κακάο και οι δυο μαθητές ανακάτευαν συνέχεια με μια μεγάλη ξύλινη ξύστρα για να μην κολλήσει. Στην ώρα του διαλείμματος το ρόφημα ήταν πια έτοιμο.

Οι δυο μαθητές μετέφεραν προσεκτικά το καζάνι στην καθιερωμένη γωνιά της αυλής, οι μαθητές μπαίναμε στη γραμμή κρατώντας ο καθένας το κυπελλάκι του και ο Δάσκαλος ημικαθισμένος δίπλα απ' το καζάνι μοίραζε με το κύπελλο διανομής με τη σειρά σ' όλους μας.

Αν υπήρχε και περίσσειμα, μερικοί έπαιρναν και συμπλήρωμα. Αφού τέλειωνε η διανομή, πίναμε γρήγορα-γρήγορα το γάλα μας και τρέχαμε κάτω στη βρύση «Μπουρλότο» να πλύνουμε τα κυπελλάκια μας για να τα έχουμε καθαρά την επόμενη μέρα. Μερικοί φυσικά δεν κατέβαιναν στη βρύση, γιατί τα μετέφεραν καθημερινά στα σπίτια τους.

Επίσης και οι δυο ορισμένοι μαθητές κατέβαιναν στη βρύση, όπου έπλεναν καθαρά το καζάνι, την ξύστρα και το κύπελλο διανομής και με την επιστροφή τους στο Σχολείο τα κρεμούσαν το καθένα στη θέση του.

Μαρτυρία

Γιάννης Κατσικογιώργος

Συνταξιούχος δάσκαλος,
Μενίδι

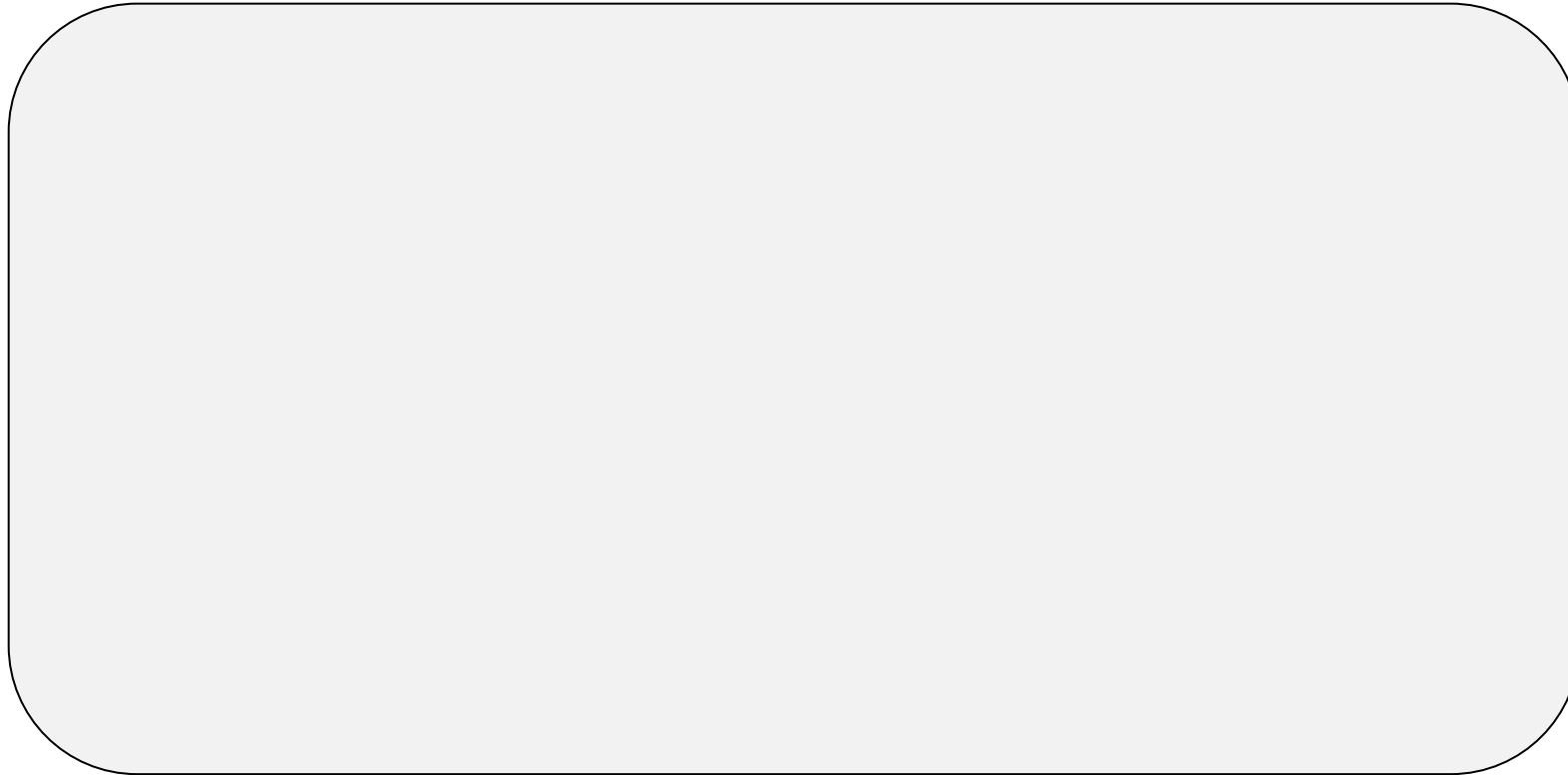
(Εφημ. «ΑΓΝΑΝΤΑ ΑΡΤΑΣ» - αριθ. φύλ. 194 - σελ. 4)

Συγκρίνετε τις δύο φωτογραφίες. Καταγράψτε ομοιότητες και διαφορές.
Δώστε τη δική σας λεζάντα.

Τι άλλαξε από τότε; Τι σας θυμίζουν οι φωτογραφίες αυτές; Υπάρχουν στις μέρες μας συσσίτια;
Γράψτε, σχεδιάστε ή βάλτε ό, τι φωτογραφία θέλετε!

Γράψτε ένα σύντομο άρθρο για τα μαθητικά συσσίτια. Μπορείτε να το συνοδεύσετε με εικονογράφηση, ποιήματα , φωτογραφίες.

